

Turinys

Žalios Lietuvos vizija	3
Svarbiausi įvykiai	7
Naujienos Europos Sąjungoje	7
Naujienos Lietuvoje	13
Žaliųjų finansų instituto paskelbtų naujienų santrauka	15
Klimato Freska – naudinga iniciatyva įmonėms, siekiančioms pokyčių	16

Žalios Lietuvos vizija

Audrius Šilgalis

ŽFI vadovas

Rugsėjo 26 d. į Betono fabriką Vilniuje sukvietėme daugiau kaip 100 verslo, viešojo sektoriaus, nevyriausybinių organizacijų, mokslo atstovų, tvarumo ir aplinkosaugos ekspertų diskutuoti apie Lietuvos potencialą tapti žalia, klimatui neutralia ekonomika.

Konferencijoje „Žalios Lietuvos vizija“ siekėme suburti tvarių finansų ekosistemos dalyvius – ne tik diskusijoms, bet kartu raginame verslą, viešojo sektoriaus institucijas išgirsti vieniems kitus, o galbūt ir kartu pradėti realius projektus, kurie turėtų ilgalaikę naudą. Siekdami plėtoti žaliųjų finansų ekosistemą, norime identifikuoti esmines problemas, gauti politines įžvalgas, verslo atstovų nuomonę ir skleisti informaciją visiems susijusiems subjektams bei platesnei visuomenei. Norint įgyvendinti žalios Lietuvos viziją ir iki 2050 m. tapti klimatui neutralia šalimi, turime visi kartu pažvelgti į ateitį, įvertinti, ko šiandien trūksta, ir suplanuoti darbus, kuriuos turime nuveikti.

Neabejoju Lietuvos potencialu tapti žaliosios ekonomikos lydere regione, ir ši konferencija Žaliųjų finansų institutui yra svarbus žingsnis, sujungiant verslą, finansuotojus ir valstybės atstovus į vieną tinklą.

Finansų ministrė Gintarė Skaistė atidarydama konferenciją pažymėjo, jog Lietuvos tikslas – būti žaliosios transformacijos priešakyje, sukurti modernią, inovatyvią, konkurencingą bei atsparią Lietuvos ekonomiką. „Žalioji ekonomika yra mūsų galimybė pasiekti struktūrinį proveržį, kuris padės mums išvengti vidutinių pajamų spąstų, žengiant į aukštesnės pridėtinės vertės gamybą. Todėl pernai sukūrėme Žaliųjų finansų veiksmų planą, įkūrėme Žaliųjų finansų institutą, konsolidavome keturias plėtros įstaigas į vieną – ILTE, kuri padės finansuoti įvairius žaliuosius projektus. Esame apskaičiavę, jog žaliųjų investicijų poreikis iki 2030 m. sieks 30 mlrd. Eurų. – sakė ministrė G. Skaistė. – Tačiau žalioji transformacija svarbi ne tik ekonomiškai, bet ir geopolitiškai. Jau 2027 m. turėsime pakankamus pajėgumus patenkinti visos šalies elek-

tros vartojimo poreikius, nors dar pernai du trečdalius poreikio importavome iš užsienio. Esame tikra Lietuvos žaliosios transformacijos sėkmės istorija“.

Vyriausybės strateginės analizės centro STRATA atstovas Justinas Mic-
kus, [pristatydamas](#) „Lietuva 2050“ viziją, akcentavo žmogaus
santykio su gamta, grindžiamo saikingumu, išsaugojimu ir
puoselėjimu, siekį ir įtvirtinimą. Tai yra visų „Lietuva
2050“ vizijoje įtvirtintų strateginių tikslų pamatinis
principas, tiesiogiai atspindintis Lietuvos piliečių,
gyventojų ir kitų kūrėjų, dalyvavusių kuriant šią vizi-
ją, indėlį. Įkvepia ir ramina, kad demokratinis signa-
las Lietuvos žaliajai transformacijai yra aiškus.

Pokalbyje su LR Finansų viceministre aptarėme Lietu-
vos žaliųjų finansų veiksmų plano 2023–2026 m. įgyvendi-
nimą bei pirmuosius ŽFI veiklos metus. Džiaugiuosi, kad laiku
ir sėkmingai vykdomi Žaliųjų finansų veiksmų plane numatyti žings-
niai, o ŽFI per pirmuosius metus aplink save subūrė nemažą ir įsitraukusią
Tvariųjų finansų forumo bendruomenę.

Sutarėme, kad žalioji ekonomika – vienas iš perėjimo
prie aukštos pridėtinės vertės ekonomikos
elementų, o tam, kad žalioji transformacija
pavyktų, reikia ir toliau užtikrintai ir siste-
mingai visiems kartu dirbti, kad daugėtų
tiek klimatui draugiškų sprendimų, tiek
ir finansavimo šaltinių tokiems sprendi-
mams įgyvendinti.

Žalioji transformacija neįmanoma be
inovacijų. Apie klimatui neutralias išma-
nias technologijas, iššūkius jas kuriant ir
diegiant, bei būtinus sprendimus siekiant, kad
Lietuva įsivirtintų „on the ClimateTech frontier“ kon-
ferencijos dalyviams [kalbėjo](#) Vilniaus Gedimino technikos uni-
versiteto profesorius Artūras Klimkevičius, kartu su tyrimų partneriais iš UAB „Vilpros pramonė“. Daug peno mintims suteikė [pristatyti](#) oro valymo bei anglies dvideginio į aplinką neišmetantys biomasės energetikos sprendimai – juos įdiegę jau šiandien galėtume šilumą gaminti draugiškiau tiek aplinkai, tiek žmogui. Visgi neramina, kad kai kurių žalesnių inovacijų diegimą stabdo neuž-

tikrinamas ar nepakankamai užtikrinamas reikalavimų, numatytų teisės aktuose, laikymasis. Nors vadinamoji lazda nėra pats geriausias paskatų keistis mechanizmas, kalbant apie oro taršą bei ŠESD išmetimus, kol nebus aiškų finansinių pasekmių už reikalavimų neatitikimą, tol ir technologiniai sprendiniai, leidžiantys, pavyzdžiui, kurenti židini taip, kad į aplinką neišsiskirtų CO₂, nebus paklausūs tiek, kad tai investicijas į šias inovacijas padarytų atsiperkančiomis.

Konferencijoje nemažai dėmesio skyrėme miškams. „Sengirės fondo“ **praskleistas** girių pasaulis ir jo bioįvairovė pakerėjo auditoriją! Džiugu, kad jau nebekyla klausimų, ar reikia sengirių, ar reikia saugoti miškus, kad biologinė įvairovė turi vertę. Belieka sutarti, kiek žmogus gamtos paliks gamtai. Tikiu, kad įgyvendindami „Lietuva 2050“ viziją rasime pusiausvyrą tarp naujausių technologijų ir laukinės gamtos išsaugojimo.

Diskusijoje apie tvarią miškininkystę ir Lietuvos medienos pramonės ateitį, diskutantai stebėtinai sutarė, kad be galo svarbu gerbti gamtos „atliekamą darbą“ kaupiant CO₂. Todėl tiek miškininko, tiek į miškus investuojančio, tiek medienos gamintojo užduotis – užtikrinti kuo didesnę CO₂ „užrakinimą“ ir medyje sukaupto CO₂ išsaugojimą medienos gaminiuose. Tam turime diegti tiek technologines inovacijas, tiek keisti tai, kaip valdome mišką ar žvelgiame į miškų sodinimo iniciatyvas. Turime efektyviai naudoti išteklius, o tai reiškia balanso tarp miško kaip medienos žaliavos ir bioįvairovės lobyno suradimą, kartu randant balansą tarp ekosistemų ir urbanizuotų teritorijų. Turime stengtis, kad tiek miškas, tiek ateities miestas taptų reikšmingomis CO₂ saugyklomis, įgalinant medienos konstrukcijomis grįstus renovacijos ir statybos sprendimus.

Diskusijoje „Žalieji finansai – žalia šviesa Lietuvos ateičiai“, diskusijos moderatorės dr. Jonės Kalendienės paklausti, kas svarbiausia, kalbant apie žaliąją transformaciją: noras, pinigai ar įstatymuose pateikti reikalavimai, visi penki diskusijos dalyviai atsakė, kad noras yra svarbiausia. Jeigu mes nenorėsime keistis ir nuoširdžiai nesirūpinsime aplinka, tai nei reguliavimas, nei pinigai, įkišti tiesiai į kišenę, nepadės. O ar Lietuvos įmonės nori keistis? 2020–2022 m. laikotarpiu 30 proc. Lietuvos įmonių diegė aplinkosaugos inovacijas. Absolutus šio lai-

kotarpio žaliųjų investicijų lyderis – investicijos į energetinio efektyvumo didinimą. Pagrindiniai investicijų ir inovacijų diegimo varikliai – rūpestis įmonės reputacija, išlaidų energijai mažinimas, būsimi ar jau esami aplinkosaugos reglamentai ir mokesčiai. Siūlomos finansinės paskatos šiame sąrašė – paskutinėje vietoje pagal svarbą. Pinigai yra mažiau svarbūs nei reguliavimas, o pats svarbiausias veiksnys yra noras. Taigi, didžiausias iššūkis pasirūpinti, kad nepritrūktų pinigų ir palaikymo norams įgyvendinti.

Remiame, palaikome ir skatiname gerus norus tapti žalesniais, todėl konferencijos metu ŽFI pasirašė partnerystės memorandumą su Tauragės rajono savivaldybe. Ši savivaldybė dalyvauja Europos Komisijos žaliųjų miestų eksperimente ir **siekia** iki 2030 m. tapti klimatui neutralia savivaldybe. ŽFI palaikome Tauragės rajono savivaldybės siekį tapti klimatui neutralia savivaldybe ir bendradarbiaujame su Tauragės rajono savivaldybės administracija įgyvendinant Tauragės rajono savivaldybės klimato neutralumo strategiją iki 2030 m. prisidedant prie žaliųjų finansų srities kompetencijų kėlimo ir skatinant bendradarbiavimą tarp viešojo ir privataus sektorių žaliųjų finansų srityje.

Konferencijoje taip pat pirmą kartą buvo pristatytas menininkės Monikos Dirsytės kūrinys – performansas „CO2“ aktualizuojantis žaliosios energijos svarbą mūsų pasaulyje. Jo metu menininkė 6 valandas praleido uždaryta stiklinėje dėžėje, kurioje hipoksijos aparatas išretino deguonį, sukeldamas kritinę situaciją. Turėjome galimybę kontroliuoti deguonies kiekį dėžėje, tarsi simboliškai valdyti pačios planetos gyvybingumą. Menininkė per šviesų signalus – žalią ir raudoną – pranešdavo apie savo fizinę būseną, suteikdama galimybę stebėtojams per savo empatiją priimti sprendimus, nuo kurių priklausys jos gerovė.

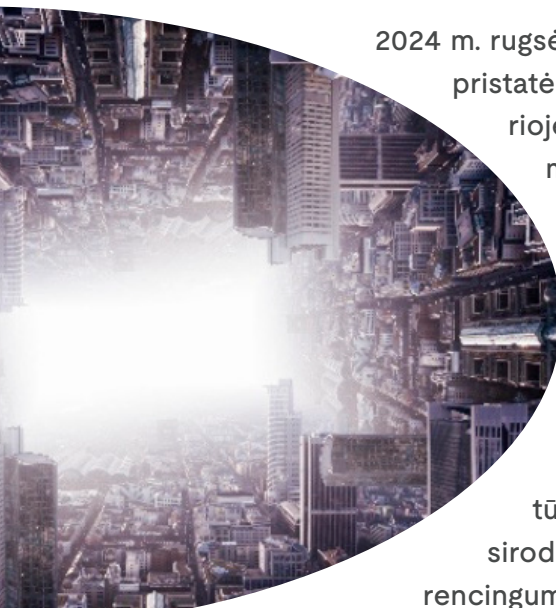
„Šie sprendimai yra metafora pasirinkimams, kuriuos šiandien privalome priimti dėl klimato ir energijos šaltinių. Kai pasaulio gamtiniai resursai sparčiai senka, o klimato krizės padariniai tampa vis labiau akivaizdūs, žmonės dažnai nesusimąsto, kad jų kasdieniai sprendimai tiesiogiai veikia ne tik jų pačių gerovę, bet ir visos planetos ateitį. Energetinis perėjimas prie atsinaujinančių šaltinių yra būtinas, siekiant sumažinti aplinkos taršą ir išvengti negrįžtamų klimato pokyčių“, – teigė menininkė.

Lietuva turi potencialo tapti žalios ekonomikos lydere regione. Konferencija įkvėpė tęsti prieš metus ŽFI pradėtą kelionę šio tikslo link. Matome galybę iššūkių, tačiau tam ir svarbu burti bendraminčius, kad pritraukę talentų, kapitalo, idėjų ir verslų, drąsiau pasitiktume ateitį. Ačiū visiems dalyvavusiems!

Svarbiausi įvykiai

Naujienos Europos Sąjungoje

Mario Draghi ataskaita: „Europos konkurencingumo ateitis“

2024 m. rugsėjo 9 d. buvęs Europos Centrinio Banko pirmininkas Mario Draghi pristatė ES labai svarbią ataskaitą „Europos konkurencingumo ateitis“, kurioje analizuojami Europos ekonomikos iššūkiai ir pateikiami pasiūlymai, kaip ES ekonomika galėtų toliau augti ir išlikti konkurencinga globalioje rinkoje. Nors ši ataskaita pabrėžia įvairius iššūkius, tokius kaip praleistos technologinio pranašumo galimybės, senstanti visuomenė, koordinavimo tarp ES valstybių narių trūkumas, lėtas sprendimų priėmimo procesas, nepakankamas bendrų išteklių naudojimas, svarbu pažymėti, kad ES žaliasis kursas ir toliau išlieka centrine strategija, skirta ne tik kovoti su klimato kaita, bet ir spręsti kai kurias ataskaitoje minimas struktūrines problemas. Nepaisant to, kad po ataskaitos paskelbimo pasirodė nemažai kritikos dėl ES žaliojo kurso neigiamo poveikio konkurencingumui, nuo jo ES nenusisuka – žaliojo kurso tikslai ir įsipareigojimas jų siekti yra įtvirtinta ES teisėje.

Ataskaitoje išskiriamos trys pagrindinės sritys, kuriose ES turi veikti, kad išlaikytų konkurencingumą:

1. Inovacijos. Europa atsilieka nuo JAV ir Kinijos inovacijų srityje, ypač aukštųjų technologijų. Nors ES turi puikias švietimo ir mokslinių tyrimų sistemas, inovacijos sunkiai perauga į komercializaciją. ES norėdama sumažinti inovacijų atotrūkį nuo JAV ir Kinijos, turėtų mažinti reguliavimą, lengvinti reikalavimų laikymąsi ir didinti finansavimo galimybes.

Pažymėtina, kad ES žaliasis kursas gali tapti katalizatoriumi inovacijoms, nes tvarių technologijų, tokių kaip švarios energijos sprendimai, plėtra gali tapti pagrindu Europos pramonės pertvarkai.

2. Dekarbonizacija ir konkurencingumas. Ataskaitoje pabrėžiama, kad kelis kartus aukštesnės energijos kainos Europoje lyginant su JAV kelia grėsmę konkurencingumui.

ES dekarbonizacijos planai, suderinti su konkurencingumo siekiu, gali būti galimybė stiprinti Europos pramonę. ES žaliasis kursas, kuris skatina perėjimą prie aplinkai draugiškesnių energijos šaltinių, gali padėti sumažinti ilgalaikes išlaidas ir suteikti pramonės augimui naują kryptį, tačiau tam būtinas tinkamas ES politikos koordinavimas.

3. Saugumas ir priklausomybės. Ataskaitoje akcentuojama, kad ES turi mažinti savo priklausomybę nuo trečiųjų šalių, ypač švarių technologijų ir kritiškai svarbių žaliavų sektoriuose. ES turėtų plėtoti užsienio ekonominę politiką, sudarant daugiau prekybos susitarimų, sukaupiant strateginių žaliavų atsargas, apsaugant svarbiausių technologijų tiekimo grandines. Be kita ko, pabrėžiama ir fragmentuota saugumo pramonė.

ES žaliasis kursas gali padėti spęsti minimus iššūkius: skatinant vietinę gamybą, didinant tvarių energijos šaltinių naudojimą, galima sustiprinti pramonės atsparumą ir sumažinti priklausomybę nuo išorinių tiekimo grandinių.

Ataskaitoje nuodugniai išanalizuotos skirtingos sritys ir sektoriai, kuriuose būtini pokyčiai, pateikiami galimi sprendimai ir tų sprendimų finansavimo būdai.

SBTi standartai

Mokslu pagrįstų tikslų iniciatyva (SBTi) atlikusi standartų peržiūrą III ketv. paskelbė, jog greičiausiai neleis įmonėms naudoti anglies kreditų kompensuojant vertės grandinės emisijas, nors anksčiau buvo pasirodę svarstymų apie tokią galimybę. Liepos mėn. SBTi paskelbė 4 technines išvadas, susijusias su 3 lygio (scope 3) emisijomis ir tikslų nustatymu:

- Diskusijoms teikiamas 3 lygio emisijų dokumentas su pagrindinėmis SBTi idėjomis apie galimus pokyčius dėl 3 lygio emisijų tikslų nustatymo;
- Įrodymai, gauti kvietimo metu dėl Aplinkos atributų sertifikatų (angl. Environmental Attribute Certificates) naudojimo;
- SBTi anglies kreditų naudojimo analizė;
- Nepriklausomos šalies atliktos peržiūros dėl anglies kreditų efektyvumo naudojimo įmonių klimato tiksluose rezultatai.

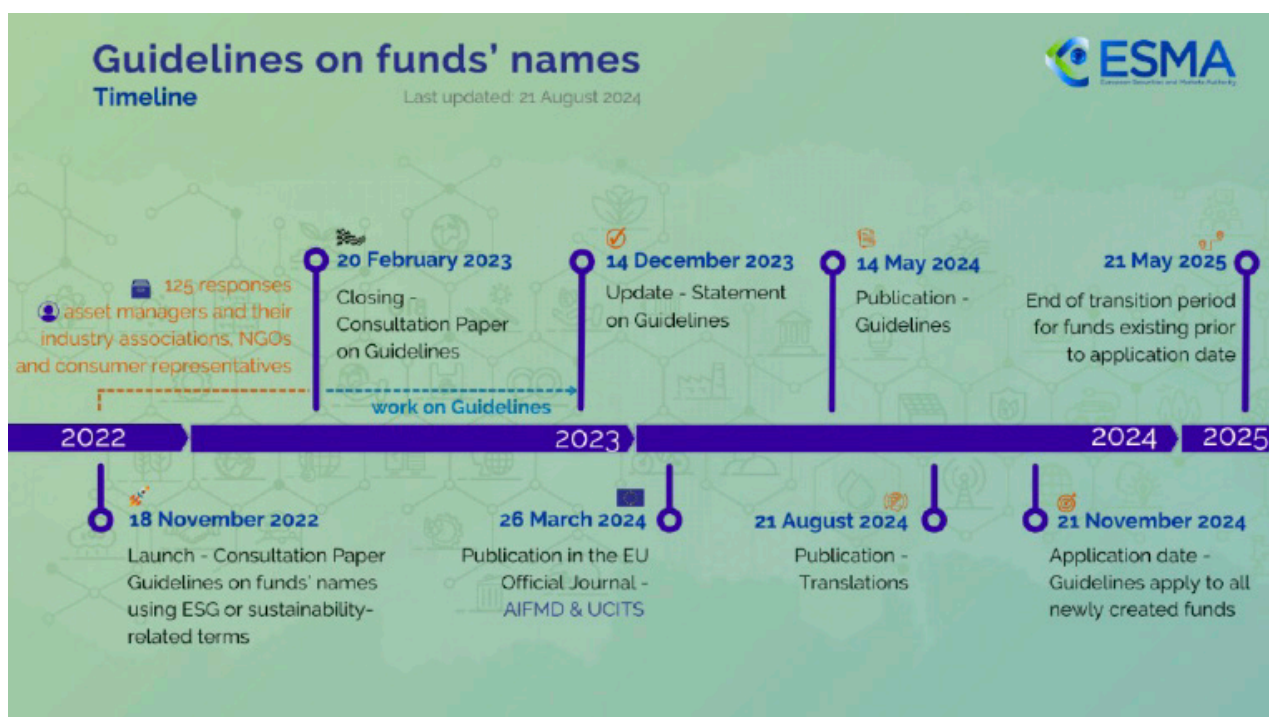
[SBTi iki rugsėjo 14 d. kvietė teikti komentarus](#) paskelbtoms techninėms išvadoms užpildant specialią formą. Atsižvelgiant į gautas pastabas ir surinktus mokslinius įrodymus, planuojama dar 2024 m. IV ketvirtį paskelbti viešą konsultaciją ir dėl įmonių poveikio klimatui neutralizavimo standarto peržiūros (angl. Corporate Net-Zero Standard).

[SBTi taip pat paskelbė naują standartą](#), skirtą pastatų sektoriui, ir ragina statybų bendroves ir finansų institucijas, naudojantis šiuo standartu, suderinti tikslus.

Fondų pavadinimai

Paskelbti gairių, kuriomis reguliuojamas su tvarumu susijusių terminų naudojimas fondų pavadinimuose, [vertimai į nacionalines kalbas](#). Pagrindinės datos, susijusios su gairių taikymu:

- įsigalioja 2024 m. lapkričio 21 d.;
- 2024 m. spalio 21 d. nacionalinės priežiūros institucijos turi pranešti Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai (ESMA), ar jos laikosi, nesilaiko, bet ketina laikytis, arba nesilaiko ir neketina laikytis, gairių;
- tie fondai, kurie steigiami naujai, reikalavimų turi laikytis iškart nuo gairių įsigaliojimo;
- tie fondai, kurie jau veikia, turi iki 2025 m. gegužės 21 d. susipažinti su naujais reikalavimais ir pradėti jų laikytis.

Šaltinis: [ESMA](#)

Gairės suskirsto su ESG ir tvarumu susijusių sąvokų naudojimo fondų pavadinimuose reikalavimus į 4 galimus variantus ir pagal tai pateikia privalomus reikalavimus:

- Perėjimo, socialinės ir valdymo srities sąvokos
- Aplinkos ir poveikio (angl. impact) srities sąvokos
- Tvarumo srities sąvokos
- Skirtingų sąvokų deriniai

Pažymėtina, kad griežčiausi reikalavimai yra taikomi su žodžiu „tvarumas“ susijusių sąvokų naudojimui. „Tvariu fondu“ gali vadintis fondai, skatinantys tvarumo ypatumus ir neinvestuojantys į pagal sąrašą nurodytas įmones / veiklas, įsipareigoję tam tikrą dalį investuoti tvariai, o 80 proc. tokių fondų investicijų turi atitikti privalomus investavimo strategijos elementus. Gairėse nurodytas bendrinis „įsipareigojimas prasmingai vykdyti tvarias investicijas“ gali būti diskusijų su

priežiūros institucijomis klausimas, tačiau pažymėtina, kad tokia formuluotė pakeitė pradinėje gairių versijoje buvusį reikalavimą bent 50 proc. investuoti tvariai, todėl tikėtina, kad reikalaujama kartelė skirtingose ES šalyse bus panaši.

Nors investuotojai turėtų atidžiai susipažinti su fondų investavimo strategijomis ir investavimo tikslais, tačiau fondo pavadinimas gali turėti didelį poveikį jų priimamiems spėdimams ir yra svarbi rinkodaros priemonė. Šiomis gairėmis padėtas pagrindas fondų pavadinimų reguliavimui ir investuotojų apsaugai nuo galimo ekomanupuliavimo ir klaidinimo.

ESMA holistinė ilgo laikotarpio tvariųjų finansų sistemos vizija

2024 m. liepos 24 d. [ESMA paskelbė nuomonę](#) dėl tvariųjų finansų reguliavimo sistemos ir pateikė rekomendacijas ilgalaikiam jos tobulinimui. Institucijos nuomone, dabartinė sistema jau yra gerai išplėtotą, leidžia priimti informuotus investicinius sprendimus ir numato priemones prieš ekomanipuliavimą, tačiau atkreipiamas dėmesys į tobulintinas sritis ir pateikiamos rekomendacijos:

- ES Taksonomija vienintelis bendras vertinimo pagrindas, įtrauktas į visus tvariųjų finansų teisės aktus.
- ES Taksonomijos užbaigimas, įtraukiant visas veiklas, kurios gali reikšmingai prisidėti prie aplinkos tvarumo; socialinės taksonomijos sukūrimas.
- Į reguliavimo sistemą įtraukta pertvarkos investicijų (angl. transition investments) sąvoka, kuri padėtų kurti su perėjimu prie klimatu neutralios ekonomijos susijusius produktus.
- Visi finansiniai produktai turėtų atskleisti minimalią informaciją apie tvarumo charakteristikas.
- Sukurta produktų kategorijų sistema, kuri turėtų apimti tvarumo ir pertvarkos aspektus (SFDR pakeitimai).
- Reguliavimas turėtų apimti ir ESG duomenų produktus, o prieš politikos sprendimų įgyvendinimą rekomenduojama atlikti vartotojų ir rinkos tyrimus.

Paskelbta ESMA nuomonė, remiasi parengta ekomanipuliavimo ataskaita bei pareiškimu dėl SFDR peržiūros.

Pasiūlymas dėl skrydžių anglies pėdsako

Iki 2024 m. spalio 22 d. vyko [EK viešoji konsultacija](#) dėl naujos ES Skrydžių ekologinio ženklavimo sistemos (angl. Flight Emissions Label, FEL), skirtos suteikti keleiviams standartizuotą informaciją apie skrydžių poveikį aplinkai. Ja avialinijos savanoriškai galėtų naudotis jau nuo kitų metų.

Su viešąja konsultacija pateikiamoje informacijoje skelbiama, kad šiuo metu vos 5 proc. keleivių gauna informaciją apie skrydžių CO₂ emisijas, nors 80 proc.

teigia, kad norėtų ją gauti. Dėl to, kad trūksta bendros metodikos, skrydžių emisijos šiuo metu skaičiuojamos nevienodai, tačiau priėmus FEL būtų nustatytas vienas bendras standartas, pagal kurį Europos Sąjungos aviacijos saugos agentūra (EASA) būtų atsakinga už duomenų rinkimą ir emisijų skaičiavimą pagal EN ISO 14083:2023 standartą ir būtų atsižvelgiama į tokius faktorius kaip lėktuvo tipas, keleivių ir krovinių kiekis bei naudojamas aviacinis kuras.

Keleiviai matytų FEL logotipą prie skrydžio informacijos, o specialiame tinklapyje būtų galima palyginti skirtingų avialinijų emisijų lygius. Taip pat planuojama sudaryti žemiausių emisijų rodiklius turinčių oro linijų reitingą pagal maršrutus. Viešoji konsultacija vyko iki 2024 m. spalio 22 d.

EFRAG tyrimas apie prasidedantį ESRS taikymą

Liepos mėn. EFRAG paskelbė [tyrimo apie besiformuojančias tvarumo atskaitomybės praktikas ataskaitą](#). Tyrime paliesti iššūkiai, su kuriais skirtinguose sektoriuose susiduria didžiausios, aukštesnę tvarumo brandą turinčios įmonės, besirengiančios tvarumo atskaitomybei. Tyrime dalyvavo 28 įmonės.

Svarbiausios tyrimo įžvalgos:

1. **Dvejopo reikšmingumo vertinimas** (angl. Double Materiality Assessment, DMA). Daugelis įmonių pereina nuo sprendimų priėmimo pagal subjektyvią nuomonę (angl. judgement-based) prie duomenimis pagrįsto vertinimo, naudojant tiek vidinius, tiek išorinius duomenis bei ekspertų įžvalgas (angl. objective evidence-based). Apie 70 proc. tyrime dalyvavusių įmonių taiko šią metodiką bei 85 proc. įmonių ketina integruoti rezultatus į verslo strategijas bei sprendimų priėmimą.
2. **Duomenų taškų (angl. datapoints) analizė**. Įmonės naudojami EFRAG paskelbtu dokumentu (IG 3), kuris naudingas identifikuojant duomenų trūkumą ir ruošiantis būsimam skaitmeniniam žymėjimui, tačiau tik dalis įmonių DMA rezultatus yra integravusios į duomenų taškų analizę, todėl rizikuojama įtraukti daugiau duomenų taškų nei reikalaujama ir gali būti nukrypstama nuo tikrai reikšmingos informacijos. Be to, didžioji dalis įmonių nurodo, kad duomenų rinkimas – sudėtingas procesas, kadangi kyla iššūkių surinkti, apdoroti reikiamus duomenis bei užtikrinti jų kokybę.
3. **Vertės grandinės (angl. value chain) analizė**. Vertinama kaip vienas sudėtingiausių pratimų, o sektorinės gairės įvestų daugiau aiškumo. Kai kurios įmonės pereinamuoju laikotarpiu taiko supaprastintą vertinimą ir daugiau nei 90 proc. įmonių vis dar tobulina savo vertės grandinės vertinimą, ieškodamos tinkamo detalumo balanso, kad galėtų tiksliau identifikuoti poveikį, rizikas ir galimybes.
4. **Organizacinė struktūra**. Bendrai, rengimasis tvarumo ataskaitų teikimui sukėlė pokyčių įmonių organizacinėje struktūroje, paskatino didesnę bendradarbiavimą tarp padalinių ir poreikį turėti aiškų tvarumo ataskaitų teikimo procesą. Tačiau praktikos kol kas skirtingos: dalis įmonių (apie 65 proc.) nusprendė ataskaitų teikimo procesą priskirti vienai funkcijai (pvz., tvarumo vadovui arba finansų vadovui), o 35 proc. įmonių taiko bendro vadovavimo modelį (pvz. tvarumo vadovas atsakingas už DMA atlikimą, o finansų vadovas – už ataskaitos parengimą ir pan.). Be to, apie 90 proc. įmonių, siekdamas užtikrinti duomenų kokybę, jau įdiegė ar diegia vidinės kontrolės mechanizmus (panašius į finansinės atskaitomybės užtikrinimo).

Dauguma įmonių sprendžia iššūkius besirengdamos naujo lygio tvarumo atskaitomybei, tiek pa-

skirstant atsakomybes, tiek integruojant IT sistemas ir užtikrinant duomenų surinkimą ir jų kokybę. Nors tyrimu nesistengiama identifikuoti gerąsias ar blogąsias rinkos praktikas, tačiau įmonės, kurios jau rengiasi tvarumo atskaitomybei, gali rasti jame daug naudingų įžvalgų.

EFRAG XBRL taksonomija

EFRAG paskelbė XBRL taksonomijas, skirtas pirmajam ESRS rinkiniui ir ES Taksonomijos atskleidimams, kurios leis skaitmeniniu būdu žymėti (angl. tagging) tvarumo ataskaitas. Šios taksonomijos padės įmonėms teikti savo tvarumo ataskaitas XBRL formatu, kaip to reikalauja Įmonių tvarumo ataskaitų teikimo direktyva (CSRD), ir leis efektyviau rinkti, analizuoti, lyginti duomenis bei juos panaudoti tiek investuotojams, tiek analitikams.

2024 m. rugpjūčio mėn. EFRAG siūlomos XBRL taksonomijos perduotos EK ir ESMA. Toliau ESMA rengs techninius reguliavimo standartus (RTS) tvarumo ataskaitoms žymėti, įskaitant ES Taksonomijos atskleidimo reikalavimus. Ir galiausiai, standartus tvirtins EK priimdama deleguotąjį aktą, kuriuo bus pakeistas Komisijos deleguotasis reglamentas Nr. 2019/815 dėl Europos bendrojo elektroninio formato (ESEF).

Gairės dėl tvarumo užtikrinimo

Paskelbtos Europos audito priežiūros įstaigų komiteto (angl., Committee of European Auditing Oversight Bodies, CEAOB) **gairės dėl tvarumo atskaitomybės riboto užtikrinimo**. Jas CEAOB parengė EK prašymu, kad padėtų įgyvendinti CSRD nustatytą reikalavimą tvarumo ataskaitas tikrinti auditoriams ir užtikrinimo paslaugų teikėjams. Gairių tikslas – suteikti pagalbą auditoriams, siekiant įsitikinti, jog ataskaitose nėra esminių klaidų įmonėms atskleidžiant informaciją pagal ESRS ir ES Taksonomijos reikalavimus. Jose numatyti patikrinimo principai: duomenų tikslumo, reikšmingumo, išsamumo ir patikimumo.

Atliekant ribotą užtikrinimą auditoriams ir užtikrinimo specialistams rekomenduojama atkreipti dėmesį į galimas klaidas arba neatitikimus, susijusius su duomenų pateikimu, įsitikinti, ar įmonės taiko tinkamas procedūras, skirtas nustatyti reikšmingus tvarumo aspektus, ir ar jų ataskaitose pateikta informacija atspindi tikrąją įmonės padėtį bei poveikį aplinkai ir visuomenei. Gairėse taip pat pabrėžiama, kad auditoriai turi bendradarbiauti su kitomis profesinėmis grupėmis ir, jei reikia, naudoti trečiųjų šalių ekspertų paslaugas siekiant užtikrinti tvarumo ataskaitų patikimumą.

Įmonėms rekomenduojame susipažinti su šiomis gairėmis, siekiant suprasti bendrus riboto užtikrinimo lūkesčius.

Kitos aktualios naujienos:

EFRAG toliau atsakinėja į per Klausimų–atsakymų platformą gaunamus klausimus dėl ESRS taikymo – liepos mėn. DUK dokumentas papildytas dar 23 atsakymais.

CDP (angl. Carbon Disclosure Project) organizacija išleido dokumentą, skirtą paaiškinti Įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo direktyvos (CSDDD) reikalavimus.

Naujienos Lietuvoje

Po vasarą vykusią pakartotinių viešųjų konsultacijų, 2024 m. spalio 2 d. Vyriausybė pritarė Aplinkos ir Energetikos ministerijų pateiktam galutiniam atnaujintam Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų planui 2021–2030 m. (NEKSVP).

Plane numatyta aktyvi atsinaujinančios energetikos, žaliojo vandenilio gamybos ir neutralių klimatui technologijų plėtra, o įgyvendindama šį planą Lietuva 2030 m. pasieks savo įsipareigojimus sumažinti ŠESD emisijas 21 proc. lyginant su 2005 m.

Perskaičiuotas investicijų poreikis iki 2030 m. – 31 mlrd. eurų viešųjų ir privačių investicijų, kurios bus nukreiptos į energetikos transformaciją, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą bei klimato kaitos valdymo priemones. Tikimasi, kad investicijų pritraukimas ir Lietuvos konkurencingumo didinimas įgyvendinant NEKSVP turės teigiamą poveikį ne tik klimato tikslams, bet ir visai šalies ekonomikai.

Keletu mėnesių anksčiau Vyriausybė patvirtino ir Nacionalinio oro taršos mažinimo plano (NOTMP) iki 2030 m. pakeitimus. Planas papildytas naujomis priemonėmis Lietuvoje išmetamų teršalų – kietųjų dalelių, azoto oksidų, amoniako ir nemetaninių lakiųjų organinių junginių – kiekiui mažinti, oro kokybei gerinti ir taip greičiau pasiekti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2016/2284 nustatytus oro taršos mažinimo tikslus.

Atnaujintame NOTMP numatoma nustatyti griežtesnes oro kokybės normas, susijusias su kietųjų dalelių, azoto dioksido, sieros dioksido, sunkiųjų metalų rodikliais, naujais pažangiais sprendimais papildyti Mėšlo ir nuotekų tvarkymo statinių technologinio projektavimo taisykles, parengti ir priimti Motorinių transporto priemonių registracijos mokesčio įstatymo pakeitimus dėl reikšmingesnio taršių automobilių apmokestinimo ir kt.

Klimato kaitos švelninimo ir taršos mažinimo veiksmai yra glaudžiai susiję, todėl rengiant NOTMP pakeitimus buvo išanalizuotas ir NEKSVP, ieškota šių planų tarpusavio sąveikos. Galutiniame variante į NOTMP įtraukta daugiau kaip 80 NEKSVP priemonių.

Aplinkos ministerija pateikė Hidrometeorologijos įstatymo projektą, siekdama sureguliuoti hidrometeorologinės, meteorologinės ir klimatologinės veiklos vykdymą Lietuvoje. Įstatymas nustato teisinius pagrindus, skirtus hidrometeorologinių duomenų rengimui, rinkimui ir teikimui, ypatingą

dėmesį skiriant klimato kaitos stebėjimui. Projekte numatyta plėsti Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos (LHMT) funkcijas, rinkti daugiau duomenų, stiprinti savivaldybių atsakomybę prisitaikymo prie klimato kaitos srityje bei užtikrinti, kad visos valstybinės ir savivaldybių institucijos remtųsi oficialiais hidrologiniais ir meteorologiniais duomenimis priimdamos sprendimus. LHMT veikla ir jos renkami duomenys yra itin svarbūs, siekiant tinkamai įvertinti fizines klimato kaitos rizikas ir numatyti rizikų mažinimo priemones ne tik savivaldybėms, bet ir įmonėms bei kredito įstaigoms.

Patvirtinta Klimato kaitos valdymo įstatymo nauja redakcija ir poįstatyminiai teisės aktai, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama ir įgyvendinama „Fit for 55“ paketo nuostatos.

Pakeitimai didele dalimi susiję su ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) plėtra ir sugriežtinta nemokamų ATL skyrimo tvarka. Nuo 2024 m. į ATLPS įtraukiamos laivybos bendrovės, o nuo 2027 m. pradeda veikti ATLPS II, apimanti reguliuojamuosius subjektus, tiekiančius kurą pastatams, kelių transportui ir papildomiems sektoriams. 2026–2034 m. bus palaipsniui atsisakoma nemokamų ATL.

ES ATLPS plėtra į papildomus sektorius siekiama suvienodinti konkurencines sąlygas pramonei ir verslui, tuo pačiu skatinant įmones diegti energijos vartojimo efektyvumo priemones, pereiti prie atsinaujinančių energijos šaltinių ir mažinti ŠESD.

Aplinkos ministerija atnaujino statybų techninį reglamentą (STR) „Statybų klimatologija“. Atnaujinti klimatinų parametrų duomenys, reikalingi visiems statybų dalyviams planuojant teritorijas, projektuojant ir statant statinius. Šis STR, remiantis naujausiais duomenimis, leidžia įvertinti tinkamas apsaugos priemones nuo klimato kaitos poveikio, atsižvelgti į regiono specifiką, įskaitant oro temperatūrą, vėją, kritulius.

Siekiant užtikrinti infrastruktūros projektų atitikimą ES Taksonomijos kriterijams, reikia, kad projektuose būtų įvertintos visos keturios klimato kaitos rizikų rūšys, nurodytos ES Taksonomijoje, t. y., rizikos, susijusios su temperatūra, vėju, vandeniu ir kietąja mase. Derinimo metu, Žaliųjų finansų institutas siūlė į atnaujintą STR įtraukti visus ES Taksonomijoje aprašytus klimato kaitos reiškinius, tačiau į siūlymą nebuvo atsižvelgta.

KTU (Aplinkos ministerijos užsakymu) atliko studiją ir pristatė ataskaitą dėl optimalių energinio naudingumo reikalavimų pastatams bei pateikė siūlymus, kaip reikėtų tobulinti įstatyminę bazę. Ši studija taps pagrindu atnaujinant STR. Skaičiavimai atlikti vadovaujantis EEK reikalavimais, siekiant optimizuoti energijos vartojimą naujuose ir modernizuojamuose pastatuose.

Kitos aktualios naujienos:

Finansų ministerija atnaujino DUK ir kitą informaciją, skirtą pasiruošti įmonių tvarumo atskaitomybei.

Vilniaus miesto savivaldybė vykdė konsultacijas dėl žaliojo miesto veiksmų plano, siekiant tapti klimatui neutraliu miestu 2030 m., ir kitų metų pradžioje ketina pristatyti atnaujintą ir papildytą planą visuomenei.

Atnaujintas Nacionalinis vandenų srities 2022–2027 metų plano įgyvendinimo veiksmų planas, įtraukiant papildomas apsaugos nuo potvynių priemones, kurių didžioji dalis skirta Vakarų Lietuvai, bei numatytas reikalingas finansavimas savivaldybėms.

dėmesį skiriant klimato kaitos stebėjimui. Projekte numatyta plėsti Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos (LHMT) funkcijas, rinkti daugiau duomenų, stiprinti savivaldybių atsakomybę prisitaikymo prie klimato kaitos srityje bei užtikrinti, kad visos valstybinės ir savivaldybių institucijos remtųsi oficialiais hidrologiniais ir meteorologiniais duomenimis priimdamos sprendimus. LHMT veikla ir jos renkami duomenys yra itin svarbūs, siekiant tinkamai įvertinti fizines klimato kaitos rizikas ir numatyti rizikų mažinimo priemones ne tik savivaldybėms, bet ir įmonėms bei kredito įstaigoms.

Patvirtinta Klimato kaitos valdymo įstatymo nauja redakcija ir poįstatyminiai teisės aktai, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama ir įgyvendinama „Fit for 55“ paketo nuostatos.

Pakeitimai didele dalimi susiję su ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) plėtra ir sugriežtinta nemokamų ATL skyrimo tvarka. Nuo 2024 m. į ATLPS įtraukiamos laivybos bendrovės, o nuo 2027 m. pradeda veikti ATLPS II, apimanti reguliuojamuosius subjektus, tiekiančius kurą pastatams, kelių transportui ir papildomiems sektoriams. 2026–2034 m. bus palaipsniui atsisakoma nemokamų ATL.

ES ATLPS plėtra į papildomus sektorius siekiama suvienodinti konkurencines sąlygas pramonei ir verslui, tuo pačiu skatinant įmones diegti energijos vartojimo efektyvumo priemones, pereiti prie atsinaujinančių energijos šaltinių ir mažinti ŠESD.

Aplinkos ministerija atnaujino statybų techninį reglamentą (STR) „Statybų klimatologija“. Atnaujinti klimatinų parametrų duomenys, reikalingi visiems statybų dalyviams planuojant teritorijas, projektuojant ir statant statinius. Šis STR, remiantis naujausiais duomenimis, leidžia įvertinti tinkamas apsaugos priemones nuo klimato kaitos poveikio, atsižvelgti į regiono specifiką, įskaitant oro temperatūrą, vėją, kritulius.

Siekiant užtikrinti infrastruktūros projektų atitikimą ES Taksonomijos kriterijams, reikia, kad projektuose būtų įvertintos visos keturios klimato kaitos rizikų rūšys, nurodytos ES Taksonomijoje, t. y., rizikos, susijusios su temperatūra, vėju, vandeniu ir kietąja mase. Derinimo metu, Žaliųjų finansų institutas siūlė į atnaujintą STR įtraukti visus ES Taksonomijoje aprašytus klimato kaitos reiškinius, tačiau į siūlymą nebuvo atsižvelgta.

KTU (Aplinkos ministerijos užsakymu) atliko studiją ir pristatė ataskaitą dėl optimalių energinio naudingumo reikalavimų pastatams bei pateikė siūlymus, kaip reikėtų tobulinti įstatyminę bazę. Ši studija taps pagrindu atnaujinant STR. Skaičiavimai atlikti vadovaujantis EEK reikalavimais, siekiant optimizuoti energijos vartojimą naujuose ir modernizuojamuose pastatuose.

Kitos aktualios naujienos:

Finansų ministerija atnaujino DUK ir kitą informaciją, skirtą pasiruošti įmonių tvarumo atskaitomybei.

Vilniaus miesto savivaldybė vykdė konsultacijas dėl žaliojo miesto veiksmų plano, siekiant tapti klimatui neutraliu miestu 2030 m., ir kitų metų pradžioje ketina pristatyti atnaujintą ir papildytą planą visuomenei.

Atnaujintas Nacionalinis vandenių srities 2022–2027 metų plano įgyvendinimo veiksmų planas, įtraukiant papildomas apsaugos nuo potvynių priemones, kurių didžioji dalis skirta Vakarų Lietuvai, bei numatytas reikalingas finansavimas savivaldybėms.

Žaliųjų finansų instituto paskelbtų naujienų santrauka

Kvietėme dalyvauti EK konsultacijoje dėl DNSH taikymo naujai kuriamam ES Socialiniam klimato fondui. Šiuo metu laukiama, kol EK, atsižvelgdama į gautas pastabas, nustatys projektų DNSH vertinimo reikalavimus, kuriuos reikės atitikti, ateityje siekiant gauti Socialinio klimato fondo finansavimą pastatų, transporto ir energijos sektoriuose.

Teikėme patarimus įmonėms, artėjant tvarumo ataskaitų rengimui, akcentuodami būtinybę pradėti ruoštis iš anksto, o pasirengimą ataskaitų teikimui vertinti ne kaip papildomą biurokratinį reikalavimą, bet kaip priemonę, padedančią įsivertinti įmonės tvarumo lygį, identifikuoti aiškias sritis, kurios leistų keistis, kelti strateginius tikslus ir padėtų išlikti verslui konkurencingam.

Dalinomės naujiena apie išsamų **EK paskelbtą dažniausiai užduodamų klausimų dokumentą** dėl CSRD taikymo. Jame pateikiami atsakymai į 90 klausimų, kurie susiję su CSRD taikymo apimtimi, įvairių nuostatų interpretavimu, užtikrinimu ir sąsajomis su kitais teisės aktais – ES Taksonomija ir SFDR.

Klimato Freska – naudinga iniciatyva įmonėms, siekiančioms pokyčių

Dalinamės informacija, kaip įtraukiai šviesti darbuotojus apie klimato kaitą ir motyvuoti veikti.

Tam, kad sumažintumėte įsivaizduojamą atstumą tarp globalios problemos ir savo kasdienybės, reikia:

- žinių – kuo daugiau žinau, tuo labiau rūpi;
- jausmų – kuo labiau pažįstu ir jaučiu sąryšį tarp savo ir gamtos gerovės, tuo labiau noriu rūpintis;
- įgūdžių ir įgalinimo – kuo daugiau žinau, ką galiu padaryti, moku tai padaryti, tuo didesnė tikimybė, kad imsiuosi veiksmų.

Klimato Freska – tai tarptautinės interaktyvios 3 valandų dirbtuvės, paremtos IPCC ataskaitomis, per kurias dalyviai dirbdami komandomis priežasties–pasekmės principu supranta, kas ir kodėl vyksta. Jos idealiai tinka siekiant bet kurio iš tikslų:

- įgyti / pagilinti žinias;
- stiprinti komandą (team–building);
- užnorinti kurti / dirbti dėl pokyčių įmonėje žaliosios transformacijos link.

Universaliai tinka tiek dar nesidomintiems, tiek jau dirbantiems klimato kaitos srityje – laiko patikrinta!

Šiuo metu [Klimato Freskoje](#) visame pasaulyje sudalyvavo jau ~2 milijonai dalyvių, o [Lietuvoje](#) – virš 700.

Jeigu susidomėjote, rašykite evelina.lekesiute@gmail.lt ir kartu aptarsite Jūsų lūkesčius bei pri-taikysite Klimato Freską jūsų auditorijai.

Ačiū, kad skaitėte apžvalgą!
Mūsų komanda auga.
Jeigu turite klausimų: zfi@ilte.lt
arba:

Audrius Šilgalis

Instituto vadovas

Tel. +370 612 393 18
audrius.silgalis@ilte.lt

Nora Marija Laurinaitytė

Žaliųjų finansų ekspertė

Tel. +370 612 752 08
nora.laurinaityte@ilte.lt

Inga Veževičienė

Žaliųjų finansų analitikė

Tel. +370 699 484 16
inga.vezeviciene@ilte.lt

Ingrida Lašinskienė

Žaliųjų finansų analitikė

Tel. +370 612 461 29
ingrida.lasinskiene@ilte.lt

Danutė Matelytė

Žaliųjų finansų analitikė

Tel. +370 684 953 60
danute.matelyte@ilte.lt

UAB ILTE

Konstitucijos pr. 7, 09308 Vilnius
zfi@ilte.lt

Juridinio asmens kodas: 110084026
Juridinių asmenų registras,
tvarkomas VĮ Registrų centro,
esančio Lvivo g. 25, Vilnius

Finansuoja
Europos Sąjunga
NextGenerationEU

NAUJOS KARTOS
LIETUVA